

ESÉLY SZOLGÁLTATÓ, SZAKKÉPZŐ ISKOLA
Pedagógiai Program
Melléklet

7100 SZEKSZÁRD, TARTSAY IPARTELEP 3.

www.esely-szekszard.sulinet.hu

Egészségnevelési Program

Lőczy József
igazgató

Szekszárd, 2013.március 25.

TARTALOM

Oldal

1. BEVEZETÉS	3
1.1 Az egészségfejlesztő iskola ismérvei	3
1.2 Az iskola egészségfejlesztés módszerei	3
1.3 Mi az egészség	4
1.4 Mi az egészségfejlesztés	4
1.5 Egészségnevelés	4
1.6 A prevenció (megelőzés) területei	4
1.7 Az iskola az egészségfejlesztés egyik legfontosabb színtere	5
2. AZ EGÉSZSÉGESEBB ÉLETMÓD KIALAKÍTÁSÁRA IRÁNYULÓ MÓDSZEREK	5
2.1 Hagyományos egészségnevelés, felvilágosítás	5
2.2 Érzelmi intelligenciát, társas kompetenciákat, alkalmazkodást fokozó beavatkozások	5
2.3 Kortárshatások az egészségfejlesztésben	6
3. PROBLÉMAFELTÁRÁS – HELYZETÉRTÉKELEÉS	6
3.1 Szükségletfelmérő módszer	6
3.2 Az iskolai közösség tagjainak önértékelése (A)	7
3.3 A kapcsolatok alakulása az iskolában (B)	8
3.4 A társas szabályok kialakítása az iskolában (C)	10
3.5 Oktatás-tanítás (D)	10
3.6 Az iskolai környezet (E)	11
3.7 Változás a környezetben (F)	12
3.8 Az otthon és az iskola kapcsolata (G)	12
3.9 Az egészségnevelési tanterv (H)	13
3.10 Az iskola, mint egészségmegőrző munkahely (I)	14
3.11 Az iskola pedagógiai programja és az egészségfejlesztési tanterv összhangja (J)	14
3.12 Partneri viszony külső szervezetekkel (K)	15
4. EGÉSZSÉGFEJLESZTŐ TEAM LÉTREHOZÁSA	15
5. A SEGÍTŐ KAPCSOLATOK SZÍNTEREI ÉS KAPCSOLÓDÁSI PONTOK	16
5.1 Szülők (család)	16
5.2 Iskolaorvos, védőnő	16
5.3 Iskolapszichológus	17
5.4 Az ÁNTSZ megyei intézeteinek egészségfejlesztési szakemberei	17

5.5 Rendvédelmi szervek	17
5.6 Kábítószerügyi Egyeztető Fórum-ok szerepe	17
6. TÁJÉKOZÓDÁS AZ ÉRINTETTEK KÖRÉBEN	17
6.1 Szülők	17
6.2 Diákok	18
6.3 Iskolai alkalmazottak, pedagógusok	18
7. ELEMZÉSI, INFORMÁCIÓGYŰJTÉSI TERÜLETEK	18
7.1 Tanárok	18
7.2 Egészségügyi szervek	18
8. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉS ISKOLAI TERÜLETEI	18
8.1 Iskolai programok	19
8.2 Tanórai foglalkozások	19
8.3 Tanórán kívüli foglalkozások	19
8.4 Tájékoztató fórumok	20
8.5 Iskolán kívüli rendezvények	20
9. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR	20

1. BEVEZETÉS

Az egészségügyi Világszervezet (WHO) megfogalmazása szerint az egészségfejlesztő iskola folyamatosan fejleszti környezetét, ami elősegíti azt, hogy az iskola az élet, a tanulás és a munka egészséges színtere legyen.

1.1 Az egészségfejlesztő iskola ismérvei

- Minden rendelkezésre álló módszerrel elősegíti a tanulók és a tantestület egészségének védelmét, az egészség fejlesztését és az eredményes tanulást.
- Együttműködést alakít ki a pedagógiai, az egészségügyi, a gyermekvédelmi szakemberek, a szülők és a diákok között annak érdekében, hogy az iskola egészséges környezet legyen.
- Egészséges környezetet, iskolai egészségnevelést és iskolai egészségügyi szolgáltatásokat biztosít, ezekkel párhuzamosan együttműködik a helyi közösség szakembereivel és hasonló programjaival, valamint az iskola személyzetét célzó egészségfejlesztési programokkal. Kiemelt jelentőséget tulajdonít az egészséges étkezésnek, a testedzésnek és a szabadidő hasznos eltöltésének, teret ad a társas támogatást, a lelki egészségfejlesztést és a tanácsadást biztosító programoknak.
- Olyan oktatási-nevelési gyakorlatot folytat, amely tekintetbe veszi a pedagógusok és a tanulók méltóságát, többféle lehetőséget teremt a siker eléréséhez, elismeri az erőfeszítést, a szándékot, támogatja az egyéni előrejutást.
- Törekszik arra, hogy segítse diákjainak, az iskola személyzetének, a családoknak, valamint a helyi közösség tagjainak egészségük megőrzését.

1.2 Az iskolai egészségfejlesztés módszerei

Az egészségi állapotot az alábbi négy alapvető tényező határozza meg:

- genetikai tényezők,
- környezeti tényezők,
- életmód,
- az egészségügyi ellátó rendszer működése.

Mivel az iskola a szocializáció kitüntetett színtere, így a fenti tényezők közül érdemi hatást – az iskola fizikai-tárgyi és pszichoszociális környezetének alakításával –, az iskola-egészségügyi ellátás minőségére és az életmódra tudunk gyakorolni. Az iskolai egészségfejlesztő munka – akár jól, akár rosszul csinálják – alapvetően befolyásolja az iskola egészének mindennapjait. Annak érdekében, hogy ezt a megállapítást helyesen tudjuk értelmezni, az alábbi fogalmak tartalmát érdemes kibontani és megvizsgálni:

1.3 Mi az egészség?

Az egészség fontos eszköz életcéljaink megvalósítása során. Az egészség pozitív fogalom, amely a társadalmi, közösségi és egyéni erőforrásokat, valamint a testi-lelki képességeket hangsúlyozza. Nem passzív állapot, hanem folyamat.

1.4 Mi az egészségfejlesztés?

Az egészségfejlesztés az összes nem terápiás egészségjavító módszer gyűjtőfogalma, tehát magába foglalja a korszerű egészségnevelés, az elsődleges prevenció, a mentálhigiéné, az egészségfejlesztő szervezetfejlesztés, az önsegítés feladatait, módszereit. A WHO meghatározása szerint az egészségfejlesztés az a folyamat, amely képessé teszi az embereket arra, hogy saját egészségüket felügyeljék és javítsák.

Az egészségfejlesztés fő feladata egy általánosan érvényes egészségfejlesztő politika kifejlesztése, egészségfejlesztő környezet megtermése, az egészségfejlesztő közösségi tevékenység, az egyéni képességek fejlesztése, és szemléletválttatás az egészségügyi szolgáltatásokban.

1.5 Egészségnevelés

A WHO meghatározása szerint az egészségnevelés olyan, változatos kommunikációs formákat használó, tudatosan létrehozott tanulási lehetőségek összessége, amely az egészséggel kapcsolatos ismereteket, tudást és életkészségeket bővíti az egyén és a környezetében élők egészségének előmozdítása érdekében. A korszerű egészségnevelés egészség és cselekvésorientált tevékenység.

1.6 A prevenció (megelőzés) területei

A WHO meghatározása szerint az elsődleges megelőzés a betegség első megjelenésének megakadályozására, az egészség megőrzésére irányul.

Az elsődleges a betegségeket előidéző tényezők korai felismerésére és elkerülésére irányuló tevékenység, ami a veszélyeztetett emberekre irányul.

Az egészségfejlesztés, és annak egyik megvalósulási formája a korszerű egészségnevelés az egészségi állapot erősítésére és fejlesztésére irányul. Ide tartozik például az egészséges táplálkozás, az aktív szabadidő eltöltés, a mindennapos testmozgás, a személyi higiéné, a lelki egyensúly megteremtése, a harmonikus párkapcsolat és családi élet kialakítása, az egészségkárosító magatartásformák elkerülése, a járványügyi és élelmiszer biztonság megvalósítása.

Az iskolának e fenti primer prevencióban van jelentős szerepe, így az egészségnevelési feladatok meghatározásánál is e területekre kell a hangsúlyt fektetni.

A másodlagos és harmadlagos megelőzés a már meglévő betegségnek és hatásainak feltartóztatását vagy lassítását kívánja elérni korai kormegállapítás és megfelelő kezelés révén, vagy a betegség visszatérését akadályozza, illetve az idült állapot súlyosságának csökkentését célozza, például hatékony rehabilitáció segítségével.

1.7 Az iskola az egészségfejlesztés egyik legfontosabb színtere

A gyerekek és fiatalok hosszú éveket töltenek az iskolában. Ebben az időszakban érdemi hatást lehet gyakorolni a személyiségfejlődésükre, mely nagyban meghatározza az életmódjukban később kialakuló szokásaikat, az életideálokat, preferenciák kialakítását.

Az iskolának a gyerekekre gyakorolt hatása többretegű, komplex kommunikáció. Egyrészt létezik egy nyíltan megfogalmazott oktatási-nevelési terv, másrészt ezzel összefüggésben vagy ettől függetlenül, illetve ezt gyengítő, vagy erősítő módon ható ún. „rejtett tanterv”, mely az iskolai mindennapok hozadéka, amelyben az iskola tárgyi környezete, az emberi viszonyok minősége egyaránt tükröződik.

2. AZ EGÉSZSÉGESEBB ÉLETMÓD KIALAKÍTÁSÁRA IRÁNYULÓ MÓDSZEREK

2.1 Hagyományos egészségnevelés, felvilágosítás

A hagyományos egészségnevelés, felvilágosítás abból az elképzelésből indul ki, hogy az emberi viselkedés racionálisan szervezett. Több és helyes tudás helyes döntésekhez, az életvezetés helyes alakításához vezet. Amennyiben azt feltételezzük, hogy a tudás az elsődleges meghatározó tényező, akkor indokolt azt is feltételeznünk, hogy a több tudás megfelelően fogja szervezni a viselkedést.

Ennek a megközelítésnek jellegzetessége az egyoldalú közlési forma: az ismeret átadása a hallgatóság aktív és személyes bevonása nélkül történik.

Ebbe a csoportba tartoznak alkalmi jelleggel megszervezett iskolai felvilágosító előadások, a különböző brosrák.

2.2 Érzelmi intelligenciát, társas kompetenciákat, alkalmazkodást fokozó beavatkozások

Lényegük abban a felismerésben rejlik, hogy az egészségkárosító magatartásformák hátterében a személy konfliktuskezelési eszköztárának gyengeségei húzódnak meg. Ezért az egészségfejlesztési törekvéseknek a társas-érzelmi készségek fejlesztését kell célul tűzniük. Az érzelmi nevelés jegyében születő és működő egészségfejlesztési programok az egészségfejlesztésben, mentálhigiénében képzett pedagógusok hiányában külső szakértők bevonásával törekszünk arra, hogy szocializációs lehetőséget biztosítsanak a résztvevőknek, társas-kommunikációs készségeik fejlesztésére.

Az önismeret fejlődésétől remélhetjük, hogy a diákok egészségesebben fognak élni, ellenállnak a dohányzásnak vagy a droghasználatnak. Az ilyen csoportos foglalkozások célja, hogy a résztvevőket ne csak arra készítse fel, hogy nemet tudjanak mondani a káros szenvedélyekre, hanem arra is, hogy például igent tudjanak mondani az egészségre, és megvédje őket a divatos, de veszélyes, külsőségekben megnyilvánuló kóros fogyókúráktól, eltúlzott és ezért veszélyes testépítéstől.

2.3 Kortárshatások az egészségfejlesztésben

Az egészségfejlesztési programok között viszonylag új keletűek azok a megközelítések, amelyek a kortársak befolyásnak szerepére helyezik a hangsúlyt. A korai életszakaszokban jelentkező, aggodalomra okot adó, egészséget veszélyeztető magatartásformák az esetek jelentékeny százalékában a kortárscsoport nyomására, hatására jelennek meg.

A fiatalok számára a felnőttél (szülőnél, tanárnál) lényegesen hitelesebb a kortárs, aki éppen ezért sokkal jelentékenyebb véleményformáló hatással is van.

Kiképzett kortárssegítők közvetítésével igyekezünk az egészségfejlesztés üzenetét a fiatalokhoz eljuttatni, és arra próbálják megtanítani a fiatalokat, hogy képessé váljanak nemet mondani kíváltképpen ún. kényes témák területén, pl. a szexuális kultúra fejlesztése, az AIDS prevenció, a dohányzás-, alkoholfogyasztás-, kábítószer használat megelőzése, stb.

Fontos feladat az egészségnevelési program fenntarthatóságának biztosítása terén, hogy a kortárshatások érvényesítéséhez, a belépő első évfolyamosok közül, képzési ciklusonként, osztályonként, egy-két tanulót, a kortárs-képző rendszerbe folyamatosan beiskolázzon az intézmény.

Ezt az éves intézményi egészségnevelési programba (iskolai munkatervbe) kell az aktuális képzési évadra konkretizálni.

3. PROBLÉMAFELTÁRÁS – HELYZETÉRTÉKELÉS

Az egészségfejlesztési stratégia kimunkálása során az első és a későbbi tevékenységet alapjaiban meghatározó elem a szükséglet felmérés. Elvégzése jótékony hatást gyakorol az iskola belső világára, érdemi hozzájárulást jelent a tényleges szükségletek feltárásához.¹

3.1 Szükségletfelmérő módszer

A vizsgálatot az iskolában az iskolapszichológus végezheti el és értékelheti ki. Az adatokat több kérdőívblokk kitöltése során adott válaszok segítségével kapjuk. A kérdésekre adott válaszokat 5 fokú értékelő skálán adják meg a kérdezettnek, melyben az 1-es az alacsony egyetértést jelenti, s fokozatos skála vezet a teljes egyetértést jelentő 5-ös értékig. A kérdőív egységeit együtt értékeljük oly módon, hogy az azonos blokkokban nyert értékekből egyéni átlagot számolunk. Vigyázat! A válaszhíányt jelentő „0” felvehető értékkel nem számolunk, nem vesszük figyelembe az átlag számításakor!

Az optimális problémafeltárást és helyzetértékelést az alábbiak által kitöltött kérdőívek szolgálják:

¹ Ez a fejezet a minőségirányítási program következő felülvizsgálatakor át kell kerülnön a minőségirányítási programba, ahol az adatfeldolgozás utáni tervezés, megvalósítás, és értékelés is a folyamat részévé kell váljon. Döntési pont lesz, hogy a minőségmutatók kulcskompetencia körébe, vagy a benchmarking mutatók körébe kerüljön-e az egészségnevelési program.

- szülők (akiknek az átlagosnál erősebb kapcsolata van az iskolával, pl. szülői munkaközösség tagjai),
- iskolaigazgató,
- az iskolai nevelésért felelős pedagógus,
- az iskolai védőnő,
- iskolaorvos,
- az iskola olyan tanárai, akik egészségnevelést, vagy azzal szorosan összefüggő ismereteket tanítanak,
- az iskola végzős diákjai.

A minimális minta a következők véleményét tartalmazza:

- iskolaigazgató,
- iskolaorvos,
- iskolai védőnő,
- 1-2 pedagógus,
- évfolyamonként egy-egy, a témára rálátással bíró szülő,
- a végzős évfolyam osztályából 2-3 diák.

A vizsgálatot évente elvégezzük, akkor jól követhetjük az iskolában az egészségfejlesztési tevékenység változásainak irányát, fejlődését, még akkor is, ha a válaszolók személye megváltozik. A követéses vizsgálatnál ideális esetben azonos személyek a kitöltők, de minimális követelményként elfogadható az is, hogy azonos szerepben, azonos létszámú megkérdezett szerepeljen a következő adatfelvételkor a mintában.

3.2 Az iskolai közösség tagjainak önértékelése (A)

		Nem tudom	Egyál- talan nem				Teljes mérték- ben
1	Mennyire ért egyet azzal, ahogy az iskolájában a diákokat általában dicsérik és jutalmazták?	0	1	2	3	4	5
2	Milyen mértékben jellemző az iskolára a nyitottság, vagyis, hogy a tanárokat új kezdeményezések, újítások alkalmazásában támogatják?	0	1	2	3	4	5
3	Mennyire igaz az, hogy az iskola minden tanuló számára egyformán biztosít lehetőséget a tanórán kívüli tevékenységekben való részvételre?	0	1	2	3	4	5
4	Milyen mértékben van lehetősége a tanulóknak beleszólni az iskola életével kapcsolatos fontos döntések meghozatalába?	0	1	2	3	4	5
5	Milyen mértékben van lehetősége beleszólni a tantestület tagjainak az iskola életével	0	1	2	3	4	5

	kapcsolatos fontos döntések meghozatalába?						
6	Milyen mértékben van lehetősége a tanári karba nem tartozó alkalmazottaknak beleszólni az iskola életével kapcsolatos fontos döntések meghozatalába?	0	1	2	3	4	5
7	Milyen mértékben van lehetősége a szülőknek beleszólni az iskola életével kapcsolatos fontos döntések meghozatalába?	0	1	2	3	4	5
8	Az iskolában milyen mértékben van lehetőségük az alábbi csoportoknak érdekeik képviselésére, védelmére?	0	1	2	3	4	5
	a) hátrányos helyzetű tanulók	0	1	2	3	4	5
	b) tanári kar tagjai	0	1	2	3	4	5
	c) szülők	0	1	2	3	4	5
	d) nem pedagógus alkalmazottak	0	1	2	3	4	5
9	Mennyire ösztönzik és segítik az iskolában a pedagógusok szakmai fejlődését?	0	1	2	3	4	5
10	Milyen mértékben jellemző, hogy az iskolaév során komoly felelősséggel járó feladatokat kapnak a diákok? (Pl.: ügyeletet adnak, az iskola képviselőjeként szerepelnek)	0	1	2	3	4	5
11	Mennyire gyakori, hogy a „kortárstanulás” különböző formáit alkalmazzák iskolájukban?	0	1	2	3	4	5
12	Milyen mértékben segíti az iskola a nem pedagógus munkatársak továbbkésztését?	0	1	2	3	4	5

3.3 A kapcsolatok alakulása az iskolában (B)

		Nem tudom	Egyáltalán nem				Teljes mértékben
1	Mennyire általános a tanárok között az iskolában, hogy partnerként kezelik a tanulókat?	0	1	2	3	4	5
2	Mennyire jellemző a diákok között az iskolában, hogy tisztelettel viszonyulnak a tanárokhhoz?	0	1	2	3	4	5
3	Milyen mértékben jellemző az, hogy a tanárok a tanulók iránti érzelmeiket nyíltan kimutatják?	0	1	2	3	4	5
4	Milyen mértékben jellemző az, hogy a tanulók kinyilvánítják szeretetüket a pedagógusok iránt?	0	1	2	3	4	5

5	Általában mennyire igaz az, hogy a tanárok fontosnak tartják, hogy megismerjék az általuk tanított tanulókat?	0	1	2	3	4	5	
6	Mennyire jellemző az, hogy a tanulók megbecsülést éreznek és mutatnak tanáraik erőfeszítése miatt?	0	1	2	3	4	5	
7	Mennyire jellemző az, hogy a tanárok nyugodt, békés hangon beszélnek a tanulókkal?	0	1	2	3	4	5	
8	Mennyire jellemző az, hogy a tanulók tisztelettel és kultúráltan beszélnek a tanárokkal?	0	1	2	3	4	5	
9	Mennyire általános az, hogy a tanulók egymás között barátságosak és segítőkészek az iskolai együttlét során?	0	1	2	3	4	5	
10	Mennyire jellemző az, hogy a jobb tanulók segítenek a gyengébbeknek?	0	1	2	3	4	5	
11	Milyen mértékben jellemző a diákok együttműködése a szabadidős tevékenységek során?	0	1	2	3	4	5	
12	Kérem, hogy minősítse az Ön iskolájában általában jellemző helyzetet! Hogyan jellemezné (az iskolai osztályzatoknak megfelelően) az alábbiakban felsorolt csoportok között fennálló kapcsolat minőségét?	Nem tudom	Rossz					Jó
	a) tanárok – tanulók	0	1	2	3	4	5	
	b) tanárok – tanárok	0	1	2	3	4	5	
	c) nem pedagógus alkalmazottak – tanulók	0	1	2	3	4	5	
	d) nem pedagógus alkalmazottak – nem pedagógus alkalmazottak	0	1	2	3	4	5	
	e) tanulók – tanulók	0	1	2	3	4	5	
	f) tanárok – szülők	0	1	2	3	4	5	
	g) nem pedagógus alkalmazottak – pedagógus alkalmazottak	0	1	2	3	4	5	
	h) vezetőség tagjai egymás között	0	1	2	3	4	5	
	i) vezetőség – tanárok	0	1	2	3	4	5	
	j) vezetőség – tanulók	0	1	2	3	4	5	
	k) vezetőség – szülők	0	1	2	3	4	5	
	l) vezetőség – nem pedagógus alkalmazottak	0	1	2	3	4	5	

3.4 A társas szabályok kialakítása az iskolában (C)

		Nem tudom	Egyál- talan nem				Teljes mérték- ben
1	Ön mennyire érzi megfelelőnek az iskola házirendjét?	0	1	2	3	4	5
2	Mennyire elfogadhatóak az Ön számára a tanulók magatartására vonatkozó szabályok?	0	1	2	3	4	5
3	Érzése szerint mennyire ismerik a diákok az iskolában érvényes szabályokat?	0	1	2	3	4	5
4	Ön szerint a jelenleg érvényes házirendet milyen mértékben tartják be a tanárok?	0	1	2	3	4	5
5	Ön szerint a jelenleg érvényes házirendet milyen mértékben tudják betartatni a diákokkal a tanárok?	0	1	2	3	4	5
6	Mennyire tartja megfelelőnek az ebédeltetés kialakult rendjét?	0	1	2	3	4	5
7	Mennyire tudják a diákok, hogy baleset vagy tűz esetén kihez kell fordulniuk segítségért?	0	1	2	3	4	5

3.5 Oktatás – tanítás (D)

		Nem tudom	Egyál- talan nem				Teljes mérték- ben
1	Az Ön véleménye szerint az iskola – lehetőségeihez és feladatahoz képest – mennyire segíti elő a diákok felkészülését a későbbi felnőtt életre?	0	1	2	3	4	5
2	Tapasztalatai alapján, az Ön iskolájában a helyi tanterv milyen mértékben találkozik a tanulók igényeivel?	0	1	2	3	4	5
3	Az iskola – mint munkahely – légköre milyen mértékben hat pozitívan, ösztönzőleg a tanári karra?	0	1	2	3	4	5
4	Az Ön igényeihez képest, mennyire elfogadható az a tudásszint, amelyet ebben az iskolában megkövetelnek a diákoktól?	0	1	2	3	4	5
5	Az Ön megítélése szerint a tanulmányi munkát mennyire megfelelő iramban folytatják?	0	1	2	3	4	5
6	Mennyire jellemző az, hogy a tanárok képesek tudatosítani a tanulóknál a tanulás célját, valamint azt, hogy mit várnak el tőlük?	0	1	2	3	4	5
7	Mennyire elegendő az a segítség az iskola, a tanárok részéről, amely a tanulókat járató-	0	1	2	3	4	5

	sabbá teszi az emberi kapcsolatok alakításában?						
8	Az Ön által kívánt mértékhez képest mennyire alkalmazzák az aktív részvételen alapuló tanítást az iskolában?	0	1	2	3	4	5
9	Mennyire elegendő az a nevelői segítség, amelyet a tanulók az iskolai évek alatt kapnak ahhoz, hogy a felelősségérzetük a megfelelő mértékben kialakuljon?	0	1	2	3	4	5

3.6 Az iskolai környezet (E)

		Nem tudom	Egyáltalán nem	Teljes mértékben			
1	Egy az iskolát ismeretlenül meglátogató személy, mennyire látná az iskola környezetét:						
	a) rendezettnek?	0	1	2	3	4	5
	b) barátságosnak?	0	1	2	3	4	5
	c) igazi „iskolai környezetnek”?	0	1	2	3	4	5
	d) tisztának és karbantartottnak?	0	1	2	3	4	5
2	Mennyire érzik a diákok iskolájuk légkörét egyedinek, csak arra az iskolára jellemzőnek?	0	1	2	3	4	5
3	Az iskolai környezet összességében milyen mértékben segíti az egészség megőrzését?	0	1	2	3	4	5
4	Az iskola épületét mennyire tudják tisztán és higiénikus állapotban tartani?	0	1	2	3	4	5
5	Milyen mértékben segítik az alábbiakban felsoroltak az egészség megőrzését:						
	a) a mosdóhelyiségek állapota?	0	1	2	3	4	5
	b) az iskolai védőnőnek vagy más egészségügyi szakembereknek biztosított helyiség színvonala?	0	1	2	3	4	5
6	Mennyire tekinti fontos feladatnak a tantestület és az igazgató a környezet kellemesebbé, barátságosabbá tételét?	0	1	2	3	4	5
7	Milyen mértékben fontos szempont a diákok fizikai biztonsága?	0	1	2	3	4	5
8	Milyen mértékben kapnak szerepet, lehetőséget a diákok az iskolai környezet alakításában?	0	1	2	3	4	5

3.7 Változás a környezetben (F)

	<i>Az utóbbi időben (az elmúlt két évben), milyen mértékű pozitív változtatásokat tapasztalt az iskolai környezet alábbi jellemzőiben?</i>	Nem tudom	Semmi-lyen				Jelentős
1	Iskolai épület állapota	0	1	2	3	4	5
2	Iskola szabadtéri területeinek állapota	0	1	2	3	4	5
3	Tantermek állapota	0	1	2	3	4	5
4	Szabadidős tevékenységeket szolgáló helyek állapota	0	1	2	3	4	5
5	Higiénia és tisztaság	0	1	2	3	4	5
6	Mosdóhelyiségek állapota	0	1	2	3	4	5

3.8 Az otthon és az iskola kapcsolata (G)

		Nem tudom	Egyáltalán nem				Jelentős mértékben
1	Milyen mértékben vonják be a szülőket az iskolai változások, fejlesztések témájában tartott megbeszélésekbe?	0	1	2	3	4	5
2	Mennyire vonják be a szülőket a tanárok, a diákok szabadidős tevékenységébe?	0	1	2	3	4	5
3	A lehetőségekhez képest mennyire képviselteti magát az iskola a helyi társadalom különböző szervezeteiben, egyesületeiben?	0	1	2	3	4	5
4	A lehetőségekhez képest milyen mértékben vesznek részt a diákok, mint az iskola tanulói, a helyi közösség (a település, kerület) eseményeiben, életében?	0	1	2	3	4	5
5	Mennyire vonják be a szülőket az iskola sportéletébe?	0	1	2	3	4	5
6	Mennyire jellemző az, hogy meghívják a szülőket az iskolai eseményekre, összejövetelekre?	0	1	2	3	4	5
7	Mennyire jellemző az, hogy az iskola olyan programokat szervez, amelyeknek célja az, hogy a szülőket bevonják az iskola egészség-megőrzési és egészségfejlesztési tevékenységébe?	0	1	2	3	4	5
8	Milyen mértékben jellemző az, hogy a szülők igénylik az egészségnevelést az iskolában?	0	1	2	3	4	5
9	Tapasztalata alapján mennyire értékeli a szülők az iskola egészségmegőrző szerepét?	0	1	2	3	4	5

3.9 Az egészségnevelési tanterv (H)

		Nem tudom	Egyál- talan nem				Jelentős mérték- ben
1	Ön szerint a kívánt mértékhez képest mekkora súlya van az egészségfejlesztésnek a tantervben?	0	1	2	3	4	5
2	Milyen mértékben valósulnak meg az egészségfejlesztéssel kapcsolatos célok a tantervben?	0	1	2	3	4	5
3	Mennyiben tartalmazzák a közvetlenül nem kapcsolható tantárgyak tematikái az egészségfejlesztés gondolatosságát?	0	1	2	3	4	5
4	Mennyire követik figyelemmel a tantestületi értekezleteken az egészségfejlesztés alakulását az iskolában?	0	1	2	3	4	5
5	A kívánatoshoz képest mennyire rendelkezik a tantestület egyeztetett elképzelésekkel:	0	1	2	3	4	5
	a) a szexuális neveléssel kapcsolatban	0	1	2	3	4	5
	b) a kábítószerekkel kapcsolatos felvilágosítás tekintetében	0	1	2	3	4	5
	c) az egészséges életmódra nevelés terén?	0	1	2	3	4	5
6	Mennyire tartja elegendőnek azt a szakirodalmat, tájékoztató anyagot, amely az iskolában jelenleg rendelkezésre áll az egészségfejlesztés témakörében?	0	1	2	3	4	5
7	Az Ön által kívánatosnak tartotthoz képest, milyen gyakran szerepel a tantestületi értekezleteken az egészségfejlesztés témája?	0	1	2	3	4	5

3.10 Az iskola, mint egészségmegőrző munkahely (I)

		Nem tudom	Egyál- talan nem				Teljes mérték- ben
1	Tapasztalatai szerint mennyire tartják be a dohányzással kapcsolatos szabályokat az iskolában?	0	1	2	3	4	5
2	Megítélése szerint, milyen mértékben sikerül betartatni a tanárok dohányzásával kapcsolatos szabályokat?	0	1	2	3	4	5
3	Mennyire tartja elfogadhatónak az iskola dolgozói számára kialakított munka- és pihenőhelyiségek állapotát?	0	1	2	3	4	5

4	Mennyire szívesen fogadják az iskolában a szakmai egyesületi tevékenységeket?	0	1	2	3	4	5
5	Mennyire jellemző az, hogy az iskola összes pedagógusa egyenlő munkafeltételek, munkakörülmények között dolgozik?	0	1	2	3	4	5

3.11 Az iskola pedagógiai programja és az egészségfejlesztési tanterv összhangja (J)

		Nem tudom	Egyáltalán nem				Jelentős mértékben
1	Változott-e az előző tanévhez képest az egészségfejlesztéssel kapcsolatos egyetértés a testületen belül?	0	1	2	3	4	5
2	Megváltoztak-e, az egészségfejlesztéssel kapcsolatos tennivalók az iskolában?	0	1	2	3	4	5
3	Ön szerint mennyire érzékelhetők a pedagógiai programban leírt egészségfejlesztési elvek a helyi tantervben?	0	1	2	3	4	5
4	Az Ön iskolájában, a tennivalók fontosságát illetően mekkora az egyetértés a pedagógusok között az egészségfejlesztés alábbi részterületein:	0	1	2	3	4	5
	a) kábítószer-használat	0	1	2	3	4	5
	b) környezetvédelem	0	1	2	3	4	5
	c) egészség és biztonság (személyi higiénia, egészséges táplálkozás)	0	1	2	3	4	5
	d) szexuális nevelés	0	1	2	3	4	5
	e) dohányzás	0	1	2	3	4	5
	f) fizikai aktivitás, edzettség	0	1	2	3	4	5

3.12 Partneri viszony külső szervezetekkel (K)

	<i>Ha van kapcsolat: mennyire segítik az egészségfejlesztéssel kapcsolatos teendőket az</i>	Nem tudom	Egyáltalán nem				Jelentős mértékben
1	Iskolaorvos, védőnő	0	1	2	3	4	5
2	A helyi kórház	0	1	2	3	4	5
3	Az ÁNTSZ egészségfejlesztési szakemberei	0	1	2	3	4	5
4	Családsegítő szolgálat	0	1	2	3	4	5
5	Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (ha van)	0	1	2	3	4	5
6	Az iskola-egészségügy – fogászati részlege	0	1	2	3	4	5
7	Helyi önkormányzat	0	1	2	3	4	5
8	Civil szervezetek	0	1	2	3	4	5

9	Vöröskereszt helyi szervezete	0	1	2	3	4	5
10	Kereskedelmi cégek						

4. EGÉSZSÉGFEJLESZTŐ TEAM LÉTREHOZÁSA

Jól bevált gyakorlat olyan csoport létrehozása, amely a belső innováció és a pedagógiai programalkotás során az iskolai egészségnevelési feladatokban közreműködik:

- az intézményvezető,
- az iskolai drogügyi koordinátor,
- az iskolaorvos, védőnő,
- a diákönkormányzatot segítő pedagógus,
- ifjúságvédelmi felelős.

A pedagógusok többsége az alapképzése és eddigi továbbképzései során nem kapott az egészségfejlesztéssel kapcsolatosan kielégítő ismereteket, módszertani ötleteket, ezért fontos szerepe van a felkészülésnek, a felkészítésnek, a képzésnek, az egészségfejlesztésben jártas külső szakemberekkel folytatott konzultációnak.

A sajátélményű tréningek biztosítják a probléma-érzékenység fejlesztését, valamint a tanulókkal történő konkrét foglalkozás eredményességének növelését.

Az egészségfejlesztésben képzett pedagógus szakembernek támaszkodnia kell az osztályfőnökök, a szaktanárok munkájára. A feladat jellege közös problémakezelést és egységes viszonyulást igényel. A szakszerű és az iskola konkrét helyzetét figyelembe vevő iskolai egészségstratégia megvalósítása a tantestület együttműködése nélkül elképzelhetetlen. Ezen a területen különösen fontos, hogy a kollégák tudják mi a feladatuk, és mit kell tenni, ha szakmai kompetenciájukat meghaladó problémával találkoznak.

5. A SEGÍTŐ KAPCSOLATOK SZÍNTEREI ÉS KAPCSOLÓDÁSI PONTOK

5.1 Szülők (család)

A szülő, a család a legfontosabb társ a tanulók érdekében végzett munkában. A szülők megfelelő tájékoztatás és információ-átadás után aktív részvételükkel tudják támogatni az iskola egészségfejlesztési programjait, közülük jó néhányan szakértelmükkel is jelentősen növelhetik az iskolai munka hatékonyságát.

5.2 Iskolaorvos, védőnő

Az iskolaegészségügyi feladatokat az orvos és a védőnő közösen látja el.

Feladataik a következőképpen csoportosíthatók:

- A tanulók életkorhoz kötött vizsgálata, amely magában foglalja a testi, érzelmi és intellektuális fejlődés követését és az érzékszervek vizsgálatát. Az életkor-

hoz kötött szűrővizsgálatok a fejlődés követésén kívül a krónikus betegségek és kóros elváltozások korai felismerésére is irányulnak.

- Adott esetben a tanulók elsősegélyben való részesítése.
- Közreműködés: közegészségügyi-járványügyi, környezet-egészségügyi, táplálkozás-egészségügyi és balesetvédelmi feladatok ellátásában az iskola vezetésével egyeztetve.
- Felkérésre közreműködés egészségügyi szakértői feladatokban.

Az iskola egészségügyi ellátása a következő területeken nyújt ismereteket:

- Az életmód és betegségek összefüggései.
- Az iskola tanulói egészségi állapota, ennek alapján az „iskolai diagnózis” kiértékelése, megoldási javaslatok.
- A serdülőkori változások ismerete, segítségnyújtás a serdülőkori érzelmi, magatartás, életmód és szexuális problémák, valamint krízisek megoldásában.
- Környezet egészségügyi, közegészségügyi és táplálkozás egészségügyi kérdésekben.
- Az iskolát övező település olyan lehetőségeinek ismerete, amelyek bevonhatók, segítségül hívhatók az iskolai egészségfejlesztésben.

5.3 Iskolapszichológus

A pszichológus a lelki eredetű problémák feldolgozásában segít a tantestületnek. Szakmai ismeretei révén, olyan területeken ad folyamatos segítséget a diákoknak, tanároknak, de akár a hozzá forduló szülőknek, amelyek felismerése, problémakezelése speciális szakmai felkészültséget követel, és amivel az iskola pedagógusai többnyire nem rendelkeznek. A pszichológiai tanácsadáson túl osztályfőnöki órák és társadalomismereti foglalkozások tartásával tudja szakmailag igényesebbé és színesebbé tenni az egészségfejlesztési munka didaktikai építkezését.

5.4 Az ÁNTSZ megyei intézetének egészségfejlesztési szakemberei

Az ÁNTSZ területileg illetékes intézetei, azon belül is különösen az egészségfejlesztési munkatársak, konkrét segítséget jelentenek az iskolai egészségnevelési munkában.

5.5 Rendvédelmi szervek

A rendőrkapitányság ifjúságvédelmi munkatársai a bűnmegelőzési programok közös kimunkálásában, a tanári továbbképzéseken jogi, gyermek és ifjúságvédelmi, rendészeti, közlekedési témájú előadások tartásával tudnak segítséget nyújtani az iskolának.

5.6 Kábítószerügyi Egyeztető Fórum-ok (KEF) szerepe

Az iskolás korosztály veszélyeztetett a kábítószer-fogyasztás tekintetében, ezért fontos a kapcsolattartás kialakítása, kontaktszemély kijelölése.

6. TÁJÉKOZÓDÁS AZ ÉRINTETTEK KÖRÉBEN

6.1 Szülők

A szülők véleményének megismerésére a nyitott nap, a szülői értekezletek, fogadó-órák alkalmával megfogalmazott problémák, segítség kérések összegyűjtése, szakmai szempontú értékelése, valamint a kérdőíves felmérés a legalkalmasabb.

6.2 Diákok

A diákoktól közvetlenül és közvetett módon lehet információkat szerezni.

A közvetlen információszerzés a diákok konkrét probléma-felvetését jelenti, ebben kiemelt szerepet játszik a bizalom. A közvetett információszerzésre szolgálnak a különböző vizsgálatok és felmérések.

6.3 Iskolai alkalmazottak, pedagógusok

A korszerű egészségfejlesztési szemlélet elterjesztése érdekében minden munkatárs véleménye fontos.

7. ELEMZÉSI, INFORMÁCIÓGYŰJTÉSI TERÜLETEK

7.1 Tanárok

Tisztázni kell, kik azok, akikre számítani lehet, illetve kik azok, akik a későbbiekben különböző részprogramok szervezésébe, végrehajtásába részt vehetnek.

7.2 Egészségügyi szervek

Információgyűjtés naprakész informálódás a régió, megye és település egészségügyi hátteréről. Az egészségügyi szolgáltatásokról való tájékozottság sok segítséget adhat, ha ismerjük azokat a személyeket, akiknek a támogatására a különböző egészségügyi programok (diákprogramok) szervezésében, lebonyolításában számítani lehet.

8. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉS ISKOLAI TERÜLETEI

Az egészséges életmód, életszemlélet, magatartás szempontjából az iskola pedagógiai rendszerébe, összes tevékenységébe kell beépülni.

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete
- az egészséges testtartás, a mozgás fontossága

- az értékek ismerete
- az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe
- a betegségek kialakulása és gyógyulási folyamat
- a barátság, a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben
- a személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete
- a tanulás és a tanulás technikái
- az idővel való gazdálkodás szerepe
- a rizikóvállalás és határai
- a szenvedélybetegségek elkerülése
- a tanulási környezet alakítása
- a természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége

Az életkori sajátosságokhoz is illesztendő lényeges témák:

- az egészséges táplálkozás témái
- a szenvedélybetegségekkel való foglalkozás
- a szexuális felvilágosítás-nevelés, a családtervezés alapjai, az AIDS prevenció
- a betegség és a gyógyulást segítő magatartás (elsősegélynyújtás, gyógyszer-használat)
- a testi higiénia
- a környezeti ártalmak (zaj, légszennyezés, hulladékkezelés)
- a személyes biztonság (közlekedés, rizikóvállalás)
- a testedzés, a mozgás, a helyes testtartás

8.1 Iskolai programok

Fontos területek:

az egészséges személyiségfejlődés elősegítése,
az egészséges táplálkozás,
a mindennapi testmozgás,
a dohányzás, alkoholfogyasztás- és kábítószer használat megelőzése,
a fogyatékosok és hátrányos helyzetűek integrációja,
az iskolán belüli bántalmazás megelőzése,
a szexuális nevelés.

8.2 Tanórai foglalkozások

Szaktárgyi órák témafeldolgozása (minden tantárgynak van csatlakozási pontja az egészségfejlesztéshez).

Osztályfőnöki órák (ajánlható pl.: ismeretátadás és interaktív gyakorlatok, az eset-elemzések).

8.3 Tanórán kívüli foglalkozások

- Délutáni szabadidős foglalkozások

Sportprogramok, témával kapcsolatos filmvetítések, egyéb játékos programok, csoportfoglalkozások.

- Egészségnap
- Sportprogramok

8.4 Tájékoztató fórumok

- Szülői értekezlet, szülőcsoport számára szervezett fórum, tájékoztató (osztály-szintű vagy iskolaszintű).
- Szakmai tanácskozások, tréningek.

8.5 Iskolán kívüli rendezvények

- Kortárssegítő képzés
Az iskolai és az iskolán kívüli programok határesetek, mert az iskola tanulóit vonja be a kortársképzésbe.
- Kapcsolódás más szervezetek, intézmények programjaihoz.

9. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

1. a 2003. évi LXI tv.-nyel módosított 1993. évi LXXIX. tv. a Köznevelésről 48. § (3) BEK.
2. a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. (XII. 17.) Korm. Rendelet
3. a 96/2000. (XII. 11.) országgyűlési határozattal kiadott „Nemzeti stratégia a kábítószer-fogyasztás visszaszorítására”
4. a 1036/2003. (IV. 12.) Korm. határozat a 96/2000. Ogy. hat. rövid és középtávú céljainak végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról
5. a 46/2003. sz. (IV. 16.) Országgyűlési határozat, az Egészség Évtizedének Johan Béla Nemzeti Programjáról
6. a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény
7. az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV törvény, 38. § (1) és (2) bek.
8. az iskolaegészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet 2. és 3. sz. melléklete
9. a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról szóló 51/1997. (XII. 18.) NM rendelet
10. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI tv.